

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-р Иван Димитров Пенев
АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ - ПЛОВДИВ
3.8. Икономика и управление

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по 3.8. *Икономика и управление* (Аграрен мениджмънт) в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Моника Георгиева Кабаджова*
Тема на дисертационния труд: *Решенията на земеделските производители в условията на екологизация на общата селскостопанска политика*

Основание за представяне на становището: *участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 412 / 26.02.2021 г. на зам. ректора на УНСС.*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра Икономика на природните ресурси/Бизнес факултет на УНСС по научна специалност Икономика и управление /Аграрна икономика/ съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 681 / 27.03.2017 г., а съгласно заповед № 2270 от 15.19.2019 г. за неин ръководител е определен проф. д.ик.н. Пламен Мишев. Обучението е осъществено в *редовна* форма през периода 2017-2021

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Структура, обем: Дисертацията е в обем от 180 страници с включени са 28 фигури, 31 таблици. Дисертационният труд (е разделен на увод, три глави, заключение и приложения. В увода (5 страници) са представени: актуалността на проблема, целта на работата, предмета и обекта на изследването. Първа глава (59 страници) е теоретична и в нея са разгледани теоретичните основи на решенията на земеделските

производители в условията на екологизация на ОСП. Във втора глава (24 страници) е дискутирана методиката на изследването, изведена е теоретичната рамка и са формулирани изследователските хипотези. Трета глава (36 страници) е емпирична и в нея са извършени анализ и оценка на решенията на земеделските производители във връзка с мерките за опазване на околната среда. Основните изводи и заключението (8 страници) представлява резюме на резултатите от първа и трета глава. В работата са включени три приложения (17 страници).

В структурно отношение работата е правилно построена и съдържа всички основни части (теоретична, методологична, емпирична).

Актуалност на темата: Темата на дисертационния труд е актуална. Предизвикателствата при внедряването на системи на земеделие допринасящи за опазването на околната среда до голяма степен са свързани с поведението на земеделските производители и тяхната мотивация.

Цел, задачи, предмет, теза: Целта на работата е на основа на оценка на решенията на земеделските производители за прилагане на екологични практики да се разработят препоръки на ниво земеделско стопанство. За постигане на целта са поставени шест задачи: (1) Определяне на етапите и особеностите при вземане на решения в стопанствата.; (2) Проучване на мотивите и нагласите на земеделските производители; (3) Анализ на мерките обвързани с екологизацията; (4) Разработване на методическа рамка на изследването; (5) Анализ на въздействията на екологизацията върху околната среда; (6) Извеждане на препоръки на ниво земеделско стопанство за въвеждане на екологични практики. *Предмет на изследване* са решенията на земеделските производители в условия на екологизация на ОСП. *Основната теза* е че решенията на земеделските производители за прилагане на екологични практики в стопанствата зависят в по-голяма степен от възможността за получаване подпомагане, отколкото от вътрешни фактори като мотивация, загриженост за личното здраве и за околната среда.

Използвана научна литература: Използвани са 197 литературни източници (103 на български език, 94 на английски език.)

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Поставената цел в изследването е изпълнена. Направените изводи и препоръките произтичат от изследването. Представеният материал, показва че докторанта е овладял теоретичните постановки и умее да ги използва в научните изследвания.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам приносите в изнесени в автореферата и бих ги групирал по следния начин:.

Научни приноси: (1) Изведени са специфични методи за вземане на решения при производители, прилагащи практики за опазването на околната среда; (2) Дискутирани са вътрешните и външните мотиви на стопаните; (3) Адаптирана и приложена методика за изследване на предпочитанията на земеделските стопани за прилагане на екологични практики

Научно-приложни приноси: (1) Оценени са нагласите и решенията на земеделските производители в условията на екологизация на ОСП; (2) Открити са факторите, които мотивират българските земеделски производители; (3) Изведени са насоки и препоръки към земеделските стопани.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените пет научни публикации на докторанта. Четири от тях са самостоятелни, една в съавторство. Публикациите са свързани с темата на дисертацията.

6. Оценка на автореферата

По структура, съдържание и същество авторефератът отговаря на съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критични бележки:

- Теоретичната част би могло да бъде по концентрирана. Въпреки, че в нея има интересни моменти, тази част натежава в цялостната работа.
- При част от таблиците (например таблици 2,4 и др.) като източник са посочени всички публикации със следните атрибути автор, заглавие, година, място на публикуване и т.н. Тази информация е дадена в литературната справка, тук е необходимо да се даде само автора и годината.
- Изведените препоръките касаят основно какво трябва да правят земеделските производители. Недостатъчно е разгледано какво би трябвало да правят органите администриращи еко-мерките за да може земеделските производители с по-голяма готовност да ги прилагат.
- Изводите, които произтича от изследването, че земеделските производители прилагат екологичните практики основно за да

получат подпомагане, според мен са притеснителни. Финансовите стимули са важни, но постигането на устойчиво опазване на природните ресурси зависи от вътрешното убеждение на земеделските производители. Наблягането на санкциите ако са нарушени екологичните стандарти според мен не е добра стратегия.

- Хипотезите са ясно формулирани в началото на работата, но информация за това как и дали са подкрепени или отхвърлени е дадена в текста и трудно се намира. Добре би било тази информация да се даде в таблица в края на емпиричната част.

Препоръки към дисертанта

В бъдещите изследвания да обърне внимание на подходите и инструментите за засилване на вътрешната мотивация на земеделците и развитие на общностите механизми за регулиране на процесите. В тази връзка е важно земеделците да виждат в държавата партньор, а не санкционираща система.

Въпрос към дисертанта:

- Какво може да се подобри при администрирането на еко-мерките?
- Какви са мерките които целят засилване на вътрешната мотивация на земеделските производители и какви са предизвикателствата пред тяхното изпълнение?
- До колко наличието на сеитбооборот е условие за получаване на подкрепа при инвестиционните мерки?

8. Заключение

Въз основа на научените и приложени различни методи на изследване, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение на УНСС, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури да присъди на *Моника Георгиева Кабаджова* образователната и научна степен “доктор” по научната специалност 3.8. „Икономика и управление” (Аграрна икономика)

12.04.2020

Пловдив

Подпис: